

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDACTIE

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. A. van Heteren, Werkendam; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a/d Rijn; Ds. D. Slagboom, Doornspijk;
Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra,
Zeist; Ds. P. van Zonneveld, 's-Gravenhage-Scheve-
ningen; A. Beukers, Alphen a/d Rijn en Joh. van der
Lee, Alphen a/d Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

**Want het bedenken des vleses is de
dood,
maar het bedenken des Geestes is leven
en vrede.**

Romeinen 8 : 6.

Wanneer Paulus zoveel verkeerd weet te
zeggen van ons vlees, dan moet ge niet
denken, dat hij het over ons lichaam heeft.
Vlees wil zeggen: alles wat de natuurlijke
onwedergeboren mens wil, bedenkt en doet.
Vlees, dat is alles, wat wij uit onszelf zijn en
doen. Vlees, dat zijn wij zonder God en bui-
ten Christus. Niet alleen de ongelovigen zijn
vlees, maar ook Gods kinderen zijn naar hun
oude mens niets anders dan vlees.

En nu behoeft de vleselijke mens niet altijd
iemand te zijn, die uitbreekt in brute godde-
loosheid. Hij kan ook een zedelijk hoogstaand
en achtenswaardig en voorbeeldig mens zijn.
Maar toch: ook voor zo iemand spreekt Pau-
lus het zwaarste vonnis uit, als het oordeel
Gods: "het bedenken des vleses is de dood".
Alles wat een mens nastreeft op cultureel,
sociaal en wetenschappelijk gebied, zonder
dat hij daarin uit en tot God leeft, is de dood.
Hebben al die dingen, buiten Christus om
gedaan, dan geen waarde voor dit leven?
Zeker, heel veel!

Ze zijn *betrekkelijk* belangrijk. Maar geeste-
lijk, dus *volstrekt* gezien, toch: de dood. Het
oordeel Gods er over. Want alles, wat het
vlees bedenkt, komt niet uit God, de wortel
des levens, en richt zich niet op God, de
kroon des levens, maar het komt uit de mens
en richt zich op de mens, die voor de dood
leeft. Het vlees handhaaft altijd zichzelf tege-
nover God, zelfs als het zich aandient onder
de schoonste vormen. Het vlees wil zelf
koning, norm en doel zijn, en daarmee ont-
troont het God. Het vlees gunt God geen
enkele plaats. En dat is de dood. Het vlees
ergert zich aan Gods wet, het ergert zich ook
aan het Evangelie, aan het Kruis, aan de weg
der verlossing. Het vlees is hoogmoedig, soms
neerbuigend hoogmoedig. Het bedenken des
vleses is de dood!

Wanneer God door Zijn Woord en Geest een
mens te sterk is geworden, dan wordt het
anders. Paulus, hoewel hij het volmaakte
nog niet had gegrepen, kon zeggen: "ik leef,
doch niet meer ik, maar Christus leeft in
mij". Bij iemand, die door een levend geloof
Christus is ingelijfd, is het bedenken des vles-
es in beginsel gestorven. Daar is het leven
en vrede!

Want het bedenken des Geestes is leven en
vrede. De Heilige Geest, de Geest van Chris-
tus, denkt, overlegt, wenst en begeert dan in
de mens. En dat is leven en vrede. Hoe zou
het anders kunnen?

En nu kan bij een levendgemaakte mens de
nawerking van het vlees toch nog zo sterk
zijn. Dat is nu juist de strijd in het leven van
Gods kind, waarmee hij nooit klaar komt.
Het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest
begeert tegen het vlees. Het vlees denkt: ik
ben zo kwaad nog niet, er zijn er welslechter.
De Geest in ons denkt: ach, wie ben ik toch
voor de Heere?

Een schuldig zondaar.

Het vlees denkt: ik zal mijzelf wel redden.

De Geest in ons denkt: als de Heere mij niet

vasthoudt en redt, gaat het voor eeuwig mis!
Het vlees denkt: ik laat me niet in een hoekje
dringen, ik zal me handhaven tegenover God
en mensen.

De Geest in ons denkt: ik zal mijzelf wegcij-
feren, mijzelf verloochenen.

Het vlees denkt: leef door te leven.

De Geest in ons denkt: leef door te sterven.

Het vlees denkt: ik heb het te zeggen in mijn
leven!

De Geest in ons denkt: Christus alleen heeft
zeggen schap!

Alles wat het vlees denkt en begeert is tegen
God of buiten God. Is daarom de dood.

Alles wat de Geest bedenkt, is voor God en
uit God. Is daarom leven en vrede.

Een levend christen, die dus iets kent van
deze strijd tussen vlees en Geest, heeft het
niet gemakkelijk, wordt niet "goedkoop" za-
lig! Integendeel! Maar hij komt er wel, hij
wordt zalig, dankzij de trouw van Hem, Die
nooit laat varen het werk Zijner handen. De
Geest zal het winnen van het vlees, hier in
beginsel, en eens voor eeuwig.

Want het is de Geest van Christus, Die reeds
overwonnen heeft.

En daarom: zalig, die deze strijd kent tussen
vlees en Geest.

Die zwak is in zichzelf, maar sterk in de
Heere. Zijn zwakheid ligt in zijn kracht, en
zijn kracht in Zijn zwakheid, in zijn ootmoed-
dig vragen:

*Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen
Geest;*

*Mocht die mij op mijn paân ten Leids-
man strekken!*

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

We werden deze keer verblijd door de opgave van 10
nieuwe abonnees. Aan giften voor ons blad werd f 112,50
ontvangen, terwijl ook een gift van f 150,- werd ont-
vangen van de Kerkelijke Stichting te Strijensas. Harte-
lijk dank voor alles.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20,
2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. Ontmoetingsdag te Kampen. We herin-
nen weer aan de ontmoetingsdag van vrien-
den en vriendinnen van Bewaar het Pand,
die D.V. te Kampen zal worden gehouden op
zaterdag 25 augustus a.s. in het kerkgebouw
van de Gereformeerde Gemeente aan de 2e
Ebbingestraat, dat weer welwillend door de
kerkeraad van die gemeente beschikbaar
werd gesteld, evenals het daarachter liggen-
de vergadergebouw. Er kan weer gerekend
worden op koffie en frisdrank. Ook zal er
weer gelegenheid zijn voor de verzorging
van kleine kinderen. En: te verwachten is
dat u weer een boekentafel zult aantreffen
met verantwoorde lectuur. In het volgende
nummer hoop ik de sprekers te kunnen
aankondigen.

2. School voor Dundas en Hamilton. Ik ont-
ving weer twee giften van f 50,- voor deze
school, één bij een bezoek in eigen gemeente
en één toen ik te S. op bezoek was. Later
kwam per bank binnen een collecte van een
Chr. Geref. kerk, bankrekening 35.68.20.173
tot een bedrag van f 601,65. Het medeleven

met deze school doet ons goed. Daarom onze
hartelijke dank. Van nabij weten we dat de
mensen in Dundas en Hamilton, die bij de
school betrokken zijn, uw medeleven en
financiële hulp zeer op prijs stellen. Af en toe
kunt u in het RD lezen hoeveel opofferingen,
ook in financieel opzicht onze mensen in
Canada zich moeten getroosten om goede
reformatorische scholen op te richten en in
stand te houden.

B.

Nederlandse Geloofsbelijdenis 8.

De Drieënige God

In de artikelen 8 en 9 wordt de Drieëenheid
Gods beleden. We kunnen het kort samen-
vatten. God is één in Wezen en drie in Per-
sonen. Zo hebben we het onder ons van kind
af aan in de prediking gehoord en op de
catechisatie geleerd. Het gaat om een grote
verborgenheid en tegelijk om een funda-
mentele zaak, die beslissend is voor de zalig-
heid. Onze belijdenis gaat er niet vlug aan
voorbij en besteedt er twee artikelen aan. In
het eerste - artikel 8 - wordt de inhoud van
deze belijdenis uitgewerkt. In het tweede - ar-
tikel 9 - wordt het bewijs van de Drieëen-
heid gegeven.

Allereerst moet in de tekst de aansluiting
opvallen aan het voorgaande. We hebben al
gehoord van de enige God in artikel 1. Daarna
is beleden de openbaring van God en hoe
deze tot ons komt in de Heilige Schrift. En nu
begint artikel 8 met een duidelijke verwij-
zing naar de belijdenis van het geschreven
Woord Gods: "Volgens deze waarheid en dit
Woord Gods zo geloven wij in een enige God,
Die een enig Wezen is, in hetwelk zijn drie
Personen...". Gelijk wordt hier de overeen-
stemming met Gods Woord gesteld. Alleen
Gods Woord is de waarheid. Dat Woord alleen
kan ons beslissend zeggen, Wie God is. Het is
niet een uitvinding van een mens. Het is
geen gedachte van een wijsgeer. Het geloof
in de Drieënige God wordt bepaald door het
Woord van God. In het volgende artikel
wordt dit nader uitgewerkt, maar hoe goed is
het dat het al staat aan het begin! Het raakt
de eer van God, dat Hij niet anders beleden
wordt dan zoals Hij Zelf gesproken heeft. Het
is tegelijk het hoogste belang van de Kerk des
Heeren, dat het geloof geen denkbeeld van
God zoekt, maar zoals Hij is naar Zijn eigen
Woord.

De wijze van belijden

Vaak wordt er in onze tijd - zoals trouwens
ook al in de tijd van de opstelling van de
Nederlandse Geloofsbelijdenis - bezwaar
gemaakt tegen de wijze, waarop in dit en het
volgende artikel de Drieënige God beleden
wordt. Men wijst dan op het gebruik van
woorden als Personen en Drievuldigheid. Ik
teken daarbij aan, dat de laatste uitdrukking
in art. 9 een ander woord is voor Drieëen-
heid. Men zegt dan: deze wijze van spreken is
niet direct ontleend aan de Schrift en vrucht
van menselijk denken.

Het valt op, dat vooral zij, die deze belijdenis
in het verleden verworpen hebben óf van-
daag verwerpen, zich zo druk maken over
deze uitdrukkingen. Deze hebben trouwens
hun plaats gekregen in de strijd tegen deze

ketters, die niet wilden weten van de Drieënige God. We kunnen zulke woorden al vinden in de geloofsvorm van Athanasius. Het is dan ook geen wonder, dat velen vandaag hun best doen om die belijdenis af te kraken. Het zou een uiteenzetting zijn, die.... "de redding van zondaren niet met de heilsgeschiedenis verbindt, maar aan een abstracte eeuwigheid ophangt". Het blijkt telkens weer, dat het uiteindelijk niet gaat om de bezwaren tegen bepaalde termen, maar tegen de schriftuurlijke inhoud van de leer van de Drieëenheid. Trouwens: hoeveel moeilijke uitdrukkingen worden niet ingevoerd door hen, die deze belijdenis bestrijden of die in eigen schema inpassen!

Wat moeten we zeggen van deze uitdrukkingen? Ze zijn niet direct aan de Bijbel ontleend. Zou het dáárom verkeerd zijn, als ze toch weergeven, wat in Gods Woord duidelijk geopenbaard wordt? Calvin heeft van deze bezwaren al geweten. Hij schrijft er over, als hij in de Institutie-boek I, hoofdstuk XIII, 3-handelt over de Drieënige God. Hij neemt het óók op voor het spreken overeenkomstig de Schrift. Dan kunnen we echter lezen: "Maar wat is er tegen om dingen die in de Schriften voor ons begrip ingewikkeld en moeilijk zijn met duidelijker woorden uit te leggen, maar toch met woorden, die vromelijk en getrouwelijk de waarheid der Schrift zelf dienen....?" Het is ook goed te letten op wat aan het eind van dit gedeelte door hem wordt opgemerkt: "En wanneer dan bewezen zal zijn, dat de kerk door de grootste noodzaak gedwongen wordt om de woorden "Drieëenheid" en "Persoon" te gebruiken, en iemand dan de nieuwigheid der woorden laakt, zal men dan niet met recht oordelen, dat hij het licht der waarheid onwaardiglijk draagt, daar hij slechts dit laakt, dat de waarheid helder en duidelijk gemaakt wordt?" Moeten we niet zeggen: dat is in de roos geschoten? Het geldt heel vaak: men moet de belijdenis niet, omdat deze de waarheid helder en duidelijk maakt.

Een grote verborgenheid

Gods Drieëenheid is een grote verborgenheid, die ons verstand ver te boven gaat. Vanouds heeft men geprobeerd met allerlei beelden uit de natuur deze voor te stellen. We kennen allen het meest aansprekende beeld: vader, moeder en kind. Ook wordt wel getracht de Drieënige God voor te stellen door een berg met drie toppen of een driehoek met drie hoeken binnen hetzelfde meetkundig lichaam. Het blijft proberen.... immers geen beeld kan ons voorstellen, wat deze verborgenheid inhoudt. Het heeft ons ook wat te zeggen, dat onze belijdenis niet probeert deze verborgenheid op een of andere manier te verklaren. Hier is geen indringen met het verstand in wat ons niet geopenbaard is, maar een getuigenis van wat Gods Woord zegt in woorden, die door de eeuwen heen beproefd zijn.

De éénheid van God wordt hier allereerst beleden. Héél Gods Woord spreekt daarvan. Er is maar één God. Hij is één in Wezen. Toch getuigt datzelfde Woord van 3 Personen: Vader, Zoon en Heilige Geest. Zo groot is God, dat Hij in drie Personen bestaat. Onze taal is te arm om het weer te geven. Toch is het goed hier op te merken, dat we niet zeggen: God bestaat "uit" drie Personen, maar God bestaat "in" drie Personen. Geen verdeling maar de volheid van God belijden we. De volheid van het Goddelijk leven komt in de drie Personen openbaar.

De drie Personen zijn onderscheiden. Zij zijn geen drie namen of drie verschijningsvormen van dezelfde Goddelijke Persoon, zoals in het aardse leven een huisvader verschillende functies heeft. Nee, deze drie Personen zijn, zoals art. 8 belijdt: "in der daad en waarheid en van eeuwigheid onderscheiden naar hun onmededeelbare eigenschappen". De onmededeelbare eigenschappen.... we zullen begrijpen dat deze uitdrukking hier niet gebruikt wordt voor Gods eigenschappen naar het schepsel toe maar voor de eigenschappen van de drie Personen in onderlinge verhouding. "De Vader is de oorzaak, oorsprong en begin aller dingen, zowel zienlijke als onzienlijke". Uit de Vader zijn alle dingen.

Hij is de Fontein van alle leven. "De Zoon is het Woord, de Wijsheid en het Beeld des

Vaders". Hij ontvangt het leven uit de Vader. Hij is "het Afschijnsel Zijner Heerlijkheid en het uitgedrukte Beeld Zijner zelfstandigheid" (Hebreë 1:3). Hij is het Woord, in Wie de Vader spreekt. "De Heilige Geest (is) de eeuwige Kracht en Mogendheid, uitgaande van de Vader en de Zoon". Van beide, Vader en Zoon, gaat de Heilige Geest uit. Hoe vol troost voor al de Zijnen!

Toch die drie bestaanswijzen maken geen drie Goden. Het Wezen Gods is niet gedeeld. Alle drie Personen hebben één en hetzelfde Wezen. Zij vormen niet ieder een derde deel. Zij zijn alle drie God. Zij horen bijeen in alle onderscheid. Zij zijn "niet gedeeld noch onderen gemengd". Enerzijds: "de Vader is niet de Zoon, de Zoon niet de Vader en de Heilige Geest niet de Vader noch de Zoon". Anderzijds: "de Vader is er niet zonder de Zoon en zonder de Heilige Geest". De Vader is volkomen God, zoals ook de andere twee Personen. Toch vormen ze geen drie Goden maar de éne God.

Hier is op zijn plaats wat we kunnen lezen bij v.d. Kemp in de catechismusprek over Zondag 8: "Wilt niet te diep met uw verstand in deze verborgenheid indringen maar geloof ze eniglijk op Gods getuigenis....".

Drieëenheid en zaligheid

De belijdenis van de Drieënige God is gericht op de zaligheid van arme zondaren. Hier is het geloof aan het woord, ook in dit belijden. Dat geloof weet: alleen in die God, Die één is in Wezen en drie in Personen, ligt de volle zaligheid vast van de Kerk des Heeren. Héél de verlossing komt uit de Drieënige God. De Vader heeft in eeuwig welbehagen de verlossing uitgedacht. De Zoon heeft de verlossing gegrond in Zijn Middelaarswerk. De Heilige Geest past de verlossing toe in zondarscherten.

God is volzalig in Zich-Zelf. Dat belijden we ten volle. Hij is de grote God, Die niemand en niets buiten Hem nodig heeft. Zo is Hij ook de Drieënige met al de volheid in Zich-Zelf. Het is goed en dringend nodig, dat we dit in onze dagen onderstrepen. In veler beschouwingen over de Drieënige lijkt het wel alsof het van mensen afhangt, dat Hij zó is. We denken aan het afhankelijk stellen van de Drieënige God van het z.g.n. partnerschap tussen God en de mens. Het miskent de grootheid en hoogheid Gods, Wie Hij is in Zich-Zelf.

Maar tegelijk is er in die God alles wat arme zondaren nodig hebben. Hij kan en wil juist zo'n God zijn, Die voor schuldige zondaren een God ter zaligheid is. In die God is de zaligheid te vinden, vergeving der zonden en het eeuwige leven. Het staat er hier niet voor niets "Want de Vader heeft het vlees niet aangenomen, noch ook de Heilige Geest, maar alleen de Zoon". Het wil onderscheid tussen de drie Personen benadrukken, maar toch is er de herinnering aan het "aannemen van het vlees", waardoor er verlossing is voor verloren Adamskinderen. En hoe rijk is de betuiging aan het eind dat de drie Personen alle drie één zijn in waarheid, in mogendheid, in goedheid en barmhartigheid". Vader, Zoon en Heilige Geest. Zij hebben Zich verbonden in eeuwige vrijwillige liefde om de verlossing ten volle waar te maken, gestalte te geven tot in de eeuwige heerlijkheid voor mensen, die in zichzelf niet anders dan de eeuwige doem hebben verdiend. Zo ligt in de Drieënige God de volle waarborg voor het levend geloof van de volkomen zaligheid.

De belijdenis van de Drieënige God is voor onze vaders geen abstractie geweest. Zij hebben eruit geleefd en de troost eruit gekend. We kunnen er van lezen in het Doopsformulier en de gebeden in ons psalmboek. Daarin heeft de Drieënige God telkens zo'n grote plaats. De wereld spot tot de dag van vandaag met deze belijdenis. Het ongelooft bestrijdt deze. Het schijngeloof past die aan bij een godsdienst, die niet van zonde en genade weet. Maar voor die God vrezen ligt hier een rijke troost. En hoe nodig is het, dat uit die troost door de kerk des Heeren geleefd wordt. Helaas moet gezegd worden dat de prediking in onze tijd vaak zo weinig getuigt van het werk van een Drieënig God. We hebben deze belijdenis, maar in de praktijk functioneert deze zo mager. Ook in het persoonlijk leven van Gods kinderen wordt er

weinig van gehoord. Laat het ook onder ons, die aan deze belijdenis gehecht zijn, gezocht worden: de beleving van het heil in de Drieënige God. Er is een rijk uitzicht voor allen, die in levend geloof van een Drieënig God in hun leven weten. Vader, Zoon en Heilige Geest maken het Woord waar, alle beloften worden bevestigd tot in de eeuwige zaligheid.

D. Slagboom.

Het boek Openbaring

1. Veel verwarring

Er zijn helaas heel wat opvattingen over het laatste Bijbelboek. Opvattingen die elkaar weerspreken. Ook in het verleden is dit het geval geweest. Ten deze geldt ook: Er is niets nieuws onder de zon. Er zijn al heel wat verklaringen over het laatste Bijbelboek geschreven. Ook in onze dagen is het een en ander verschenen. De inhoud van deze geschriften is niet eensluidend. Misschien zijn er bij u ook weleens vragen gerezen bij het lezen van het boek Openbaring. Wat moeten we bijvoorbeeld denken van het duizendjarig rijk? Hoe dienen wij de binding van satan te verstaan? Wat wordt aangegeven met de slag bij Armageddon? Zo zouden we nog wel wat vragen kunnen opschrijven. Nu we in het algemeen enkele dingen willen opmerken aangaande het verstaan en de betekenis van het boek Openbaring doen we dat niet met de gedachte dat we hiermee het laatste en beslissende woord neerschrijven. Maar omdat we steeds te maken krijgen met afwijkende opvattingen over het laatste Bijbelboek, kan het toch nuttig zijn enkele regels aan het papier toe te vertrouwen. Het is een goede zaak ons bezig te houden met Schriftonderzoek. Hieronder valt ook het laatste Bijbelboek. Maar wie zich in zijn onderzoek van Gods Woord beperkt tot het laatste Bijbelboek, is toch wel heel eenzijdig bezig. Het zicht op het ene nodige zou daardoor verduisterd kunnen worden. Allerlei vraagstellingen kunnen dan zo belangrijk worden, dat we aan het ene nodige niet of nauwelijks meer toekomen. Alle tijd en aandacht wordt dan besteed aan deze zaken, terwijl er geen gelegenheid meer overblijft over de meest noodzakelijke dingen na te denken en bezig te zijn met eeuwigheidsbelangen. Voor dit gevaar dient ieder op zijn hoede te zijn, die zich gegrepen voelt door een bepaalde zaak, of dit nu het duizendjarig rijk is of dat het nu Israël is. Gaan we het laatste Bijbelboek onderzoeken, dan mogen wij niet stoppen na Openbaring 3. Het is een goede zaak de inhoud van de brieven aan de zeven gemeenten van Klein-Azië te onderzoeken. Maar de Bijbel stopt niet bij Openbaring 3! Ook van de overige hoofdstukken geldt dat zij onderzocht en beprekt dienen te worden. We zouden niet graag wat toevoegen aan de Bijbel of wat afdoen van de Bijbel. Maar als de hoofdstukken 4 t/m 22 uit het boek Openbaring stelselmatig niet beprekt en/of zelfs niet gelezen worden, maken wij er ons in de praktijk dan toch niet schuldig aan af te doen van Gods Woord? Moeten we dan niet denken aan Openb. 22: 19 waar geschreven staat: "En indien iemand afdoet van de woorden des boeks dezer profetie, God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens, en uit de heilige stad, en uit hetgeen in dit boek geschreven is"? Er is veel verwarring over de uitleg en de interpretatie van deze hoofdstukken. De een is deze mening toegedaan, de ander huldigt een andere opvatting. Er valt in dit verband te denken aan chiliastische opvattingen in het verleden en in het heden. Kort geleden deed de Gereformeerde Bond een waarschuwing uitgaan tegen de toekomstvisie van Verwoerd. Er kan inderdaad en terecht heel wat tegen zijn opvatting ingebracht worden. Het zou te ver voeren dit allemaal aan te tonen in dit artikelje. We zouden u aan willen raden bij het onderzoek van Gods Woord naast de kanttekeningen, die een rijkdom aan verklaringen bevatten een of meerdere boeken te raadplegen die een evenwichtige kijk op de zaken bieden.

2. Evenwichtige benadering

We denken bijvoorbeeld aan een boek van Dr. W. Hendriksen, die hoogleraar Nieuwe Testament is geweest aan het Calvin College

in Grand Rapids, getiteld: "Visioenen der Voleinding". Een verklaring van het boek Openbaring. Het is oorspronkelijk in het engels geschreven. In 1952 verscheende eerste nederlandse vertaling. In 1988 de tweede. In het engels luidt de titel van het boek "Meer dan overwinnaars". Het boek is wetenschappelijk verantwoord en toch eenvoudig. Het zal voor het gemiddelde geïnteresseerde gemeentelid niet te moeilijk zijn om de stof te volgen. Op eenvoudige, duidelijke en verantwoorde wijze worden de zaken uiteengezet. Er wordt steeds verwezen naar Gods Woord. De uitleg wordt op de Heilige Schrift gebaseerd en ook toegepast op het heden. Een duidelijke gids temidden van de grote verwarring die er alom heerst. In grote lijnen hebben wij het met instemming mogen lezen. Het kan onder de zegen Gods tot troost en steun zijn voor de strijdende Kerk op aarde. Hier kan winst mee worden gedaan bij de bestudering en het onderzoek van het boek Openbaring. Doel van het boek Openbaring is de strijdende Kerk in haar worsteling tegen de machten van het kwade te troosten. In dit boek vinden wij het volgende overzicht van het boek Openbaring: "Thema: De overwinning van Christus en Zijn kerk over satan en zijn helpers. I. De strijd op aarde: De kerk door de wereld vervolgd. De Kerk wordt gewroken, beschermd en tot overwinning geleid (Hoofdstuk 1-11). 1. Christus temidden van de zeven kandelaren (1-3). 2. Het boek met zeven zegelen (4-7). 3. De zeven oordeelsbazuinen (8-11). Drie onderdelen dus. II. De diepere geestelijke achtergrond. De Christus (en de Kerk) vervolgd door de draak (satan) en zijn helpers. Christus en Zijn Kerk overwinnen (hoofdstuk 12-22). 4. De vrouw en het mannelijk kind vervolgd door de draak en zijn helpers (de beesten en de hoer) (12-14). 5. De zeven schalen met gramschap (15, 16). 6. De val van de grote hoer en de beesten (17-19). 7. Het oordeel over de draak (satan) gevolgd door de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, het nieuw Jeruzalem (20-22). Dat is vier onderdelen." Het boek Openbaring wordt dus in zeven gedeelten gedeeld. Elk van die zeven gedeelten omspannt de gehele tijd tussen de eerste komst van Christus en Zijn tweede komst. Deze tijdsduur wordt telkens vanuit een ander gezichtspunt beschouwd. Terecht wordt gesteld dat het boek Openbaring een eenheid vormt. De beginselen van het menselijk leven en van Gods wereldbestuur worden er al klaarder in geopenbaard. Bij de verklaring van het boek Openbaring dient beseft te worden dat de Apocalypse is geworteld in toenmalige omstandigheden. Daarom moeten we ons de vraag stellen: Hoe hebben de eerste lezers van het boek Openbaring het laatste Bijbelboek verstaan? Het boek Openbaring heeft in die tijd ten doel gehad de vervolgte kinderen Gods te sterken. Er was immers vervolging. Openbaring bevat een antwoord op de schreiende nood en wil onderwijzen en troost bieden. De lijnen naar het heden worden getrokken. Aan de orde komt de slag bij Armageddon. Als de wereld onder leiding van de satan, antichristelijke overheden, antichristelijke religie - de draak, het beest en de valse profeet - wordt verzameld tegen de Kerk voor de laatste strijd en als de nood op het hoogst is; als God kinderen, van alle kant verdrukt, om hulp roepen, dan zal plotseling Christus verschijnen om Zijn volk te verlossen. Die laatste verdrukking en verschijning van Christus op de wolken der heerlijkheid om Zijn volk te verlossen, dat wordt door de schrijver als Armageddon opgevat. Het heeft ook in onze tijd veel te zeggen. Want in dit gebeuren wordt getekend hoe de Heere als de nood voor Zijn Kerk het hoogst is en Zijn kinderen zwaar verdrukt worden, plotseling Zijn macht openbaart ten behoeve van Zijn volk en de vijanden overwint. Het doden van 185.000 soldaten van Sanherib is een voorafschaduw van Armageddon. Ook de overwinning van de Maccabëen kan als zodanig gezien worden. De lijn kan zelfs getrokken worden naar het kleine Holland dat verlost werd van de Spaanse verdrukking. Ook een afschaduw van Armageddon. Wat betekent het binden van de satan gedurende duizend jaren? Het binden van de satan begint met de eerste komst van Christus. Tijdens Zijn omwande-

ling heeft Christus duivelen uitgeworpen. Hieruit valt af te leiden dat de macht en de invloed van de satan over de misleide menigten beperkter begon te worden. In Joh. 12 : 20-32 wordt het uitwerpen van de satan in verband gebracht met het feit dat niet alleen joden, maar ook heidenen zouden toegebracht worden. Binding en uitwerping van de satan worden in verband gebracht met het werk van de zending onder de volkeren. Onder de binding van de satan dient verstaan te worden dat gedurende heel de Nieuwtestamentische bedeling, die begint met de eerste komst van Christus en zich uitstrekt tot kort voor de wederkomst, de invloed van de satan op aarde beperkt wordt, zodat hij niet in staat is de uitbreiding van de kerk onder de heidenen door het werk van de zending te voorkomen. De satan wordt in deze periode belet de vijanden dusdanig aan te drijven, dat de zendingbedrijvende kerk verwoest zou worden. Satans macht is beperkt en zijn invloed is gebreideld. De duivel kan wel veel, maar een ding is hem gedurende deze periode onmogelijk: De kerk als zendingsinstituut te vernietigen. De uitverkorenen uit alle delen der wereld worden toegebracht. Tot aan de einden der aarde wordt het Evangelie gepredikt. De Heere volvoert Zijn welbehagen, dwars tegen alle tegenstand in. Wat de satan ook probeert, Hij kan dit werk Gods niet verhinderen. Na de duizend jaren wordt de satan voor een korte tijd ontbonden. Dit betekent een korte en tevens zeer zware verdrukking voor de Kerk des Heeren. Maar dan zal plotseling Christus ten gerichte verschijnen en Zijn vijanden verslaan. Dit is Zijn ene en enige komst ten gerichte. Satan, beest en valse profeet gaan samen ten onder. Er is maar een algemene opstanding. Deze enige en algemene opstanding vindt plaats op de jongste dag. Nergens in de Bijbel lezen wij van een opstanding van de lichamen der gelovigen, die na duizend jaren gevolgd wordt door een opstanding van de lichamen der ongelovigen. Het boek van Hendriksen, waaruit wij enkele dingen samenvattende naar voren hebben gebracht, biedt verantwoorde stof in een tijd vol verwarring. Laten wij bij het onderzoek van het laatste Bijbelboek niet allerlei verwarrende geschriften en boeken ter hand nemen, maar geschriften en boeken die op verantwoorde wijze uitleg geven. Moge de Heere er Zijn zegen over gebieden, Zijn Woord openen voor het hart en het hart voor Zijn Woord, tot bemoediging, vertroosting en waarschuwing in onze dagen.

Ds. A. van Heteren, Werkendam.

Een boek ter nagedachtenis aan ds. J. Tamminga

Eind vorig jaar verscheen in Canada een boek met meditaties, artikelen en preken ter nagedachtenis aan ds. J. Tamminga, die alweer meer dan vijf jaar geleden is overleden. Hoewel ds. Tamminga niet minder dan twintig jaar onze kerken gediend heeft, is hij toch vooral bekend geworden als predikant van onze zusterkerk, de Free Reformed Church of North America. In feite was hij een van de voortrekkers die in de moeilijke beginjaren leiding gegeven heeft aan de emigrantengemeenten in Canada en de Verenigde Staten. Vooral toen hij nog in actieve dienst was heeft hij bijzonder veel voor deze jonge kerken mogen betekenen. Zijn werk heeft daar ook duidelijk sporen nagelaten. Daarom was het een goede gedachte dat namens de Free Reformed Church een gedenkbundel is uitgegeven onder de titel: "Selected Writings and Sermons of Rev. J. Tamminga" (Keuze uit de geschriften en preken van ds. J. Tamminga). Zoals gezegd bevat het boek een serie meditaties, een klein aantal artikelen en dertien preken van de hand van onze overleden ambtsbroeder.

Uiteraard is ook een korte levensbeschrijving opgenomen die samengesteld is door ds. C. Pronk en de schoonzoon van ds. Tamminga - ds. C.A. Schouls - schreef een voorwoord. In dit artikel willen we aandacht vragen voor deze bundel. We doen dat omdat ds. Tamminga - al woonde hij de laatste jaren van zijn leven in Noord Amerika - onder ons geen onbekende was. Hij onderhield tot het

laatst toe talrijke contacten met het oude vaderland. Met name tussen 1973 en 1983 heeft hij vele malen in verschillende van onze kerken het Woord bediend.

De jaren in Nederland

Het is misschien niet overbodig om allereerst een aantal feiten uit de levensschets in herinnering te roepen. Jacob Tamminga werd op 10 juni 1907 geboren in de friese stad Franeker. Op jonge leeftijd voelde hij zich al geroepen tot het ambt van dienaar des Woords. Na een diepe worsteling en veel zelfonderzoek meldde hij zich aan voor het admis-sie-examen in Apeldoorn. Tot zijn verrassing - en in zekere zin zelfs tot zijn teleurstelling! - werd hij aangenomen. Toen andere kandidaten die waren afgewezen hem feliciteerden, zei hij: "Eigenlijk moet ik jullie feliciteren!" Het gewicht van het ambt en zijn eigen onbekwaamheid drukten toen al als een last op hem. Dat zou zo blijven gedurende de meer dan vijftig jaren dat hij het Woord zou mogen bedienen.

Op vierentwintigjarige leeftijd werd ds. Tamminga bevestigd tot Christelijk Gereformeerd predikant van Harderwijk. De tekst waarmee hij zich aan zijn eerste gemeente verbond was Efeze 6 : 19, waar de apostel vraagt om de voorbede van de gemeente "voor mij, opdat mij het Woord gegeven wordt in de opening mijns monds met vrijmoedigheid, om de verborgenheid van het evangelie bekend te maken". De acht jaren in Harderwijk zijn voor hem onvergetelijk geworden. Later sprak hij er vaak over hoeveel hij in deze tijd geleerd heeft van de eenvoudige, godvrezende vissers onder wie hij mocht werken. Na Harderwijk volgde de (toen nog ongedeelde) gemeente van Enschede, waar de familie Tamminga de moeilijke oorlogsjaren doorbracht. Ook in het oosten van ons land bracht deze periode veel ellende. Tijdens bombardementen kwamen in Enschede veel mensen om het leven. Er waren weken dat ds. Tamminga vrijwel iedere dag één of meer begrafenissen moest leiden. Onder zulke omstandigheden leven de mensen dicht bij dood en eeuwigheid. Daardoor was er dikwijls ook een ongewone ontvankelijkheid voor het Woord van de levende God. Kort na de bevrijding werd ds. Tamminga predikant van Rotterdam-Centrum. Al heeft hij deze gemeente slechts drie jaren gediend, toch heeft hij hier heel veel werk mogen verzetten. Dat hing niet alleen samen met de wederopbouw van de oude Maasstad, die zo ontzettend onder het oorlogsgeweld had geleden, maar ook met de vele vacatures in de omgeving. De predikant van Rotterdam-Centrum preekte in die tijd regelmatig drie tot vier keer per zondag en catechiseerde vele avonden in de week. Al in 1948 vertrok ds. Tamminga uit Rotterdam en verbond zich opnieuw aan de gemeente van Enschede. Deze tweede enschedese periode zou echter niet lang duren.

De periode in Noord-Amerika

In deze tijd kwamen namelijk de eerste contacten tussen ds. Tamminga en Noord-Amerika tot stand. Zoals bekend, was tijdens de jaren na de wereldoorlog een nieuwe golf emigranten uit Nederland vertrokken om in de Verenigde Staten en vooral in Canada een nieuw bestaan op te bouwen. Onder hen waren uiteraard ook mensen die afkomstig waren uit onze kerken. In 1950 bezocht ds. Tamminga - tezamen met ouderling J. ten Hove uit Enschede - verschillende groepen emigranten die zich in het zuiden van Ontario en in Alberta gevestigd hadden. Hij kwam onder de indruk van het feit dat velen van hen de prediking misten die zij in het oude vaderland gewend waren. Tijdens en na dit bezoek begon in verschillende van deze groepen de wens te leven om een eigen kerkverband te stichten, waar men de schriftuurlijk-bevindelijke prediking kon horen. In deze tijd was juist de gemeente van Dundas, Ontario, gesticht onder leiding van de latere ds. J. Hamstra, die toen nog lerend ouderling was. Deze kerk had officiële banden met de zelfstandige gemeente van Grand Rapids, die destijds gediend werd door ds. G.A. Zijderveld. Naast deze beide kerken ontstonden nu verscheidene andere gemeenten en één van hen, de kerk van Chatham, Ontario,

bracht in 1951 een beroep uit op de predikant van Enschede. Ds. Tamminga was ervan overtuigd, dat de Heere hem naar deze kleine gemeente riep en dat hij daarom deze roeping moest opvolgen. Op 23 augustus 1951 werd hij bevestigd. De intreetekst was 1 Petrus 4 : 10: "Een ieder, gelijk hij gave ontvangen heeft, also bediene hij dezelve aan de anderen, als goede uitdelers der menigerlei genade Gods". Onder leiding van ds. Tamminga begon de kleine gemeente spoedig te groeien. Bovendien werd al spoedig vanuit Chatham de kerk van St. Thomas gesticht. In deze periode hebben ds. en mevrouw Tamminga ontzaglijk veel werk verzet. Beiden waren druk met de opvang van nieuwe emigranten, die ze met raad en daad bijstonden. Bovendien vroeg het opbouwen van het kerkelijk leven geweldig veel. Terecht is gezegd, dat ds. Tamminga in deze beginjaren van de Free Reformed Church de juiste man op de juiste plaats is geweest. Hij was een geboren organisator en wist uitstekend leiding te geven waar dat nodig was. Maar boven dat alles was hij prediker van het Woord en het was zijn diepe overtuiging, dat uiteindelijk niets anders de kerk zal bouwen dan de verkondiging van het Woord van de levende God. Daarom bleef - ook in deze drukke beginjaren - de prediking voor hem het allervoornaamste. Na Chatham stond ds. Tamminga een kleine drie jaar in Toronto, Ontario, namelijk van 1957 tot 1960. Ook deze gemeente - destijds een belangrijke "opvang-gemeente" voor pas aangekomen immigranten - groeide in die periode sterk. Toen echter in 1960 vanuit Grand Rapids een beroep op ds. Tamminga werd uitgebracht, wist hij dat hij daarvoor niet mocht bedanken. Die beslissing heeft hem veel strijd gekost. Er waren namelijk in deze oudere immigratengemeente op dat moment heel wat spanningen. Bovendien zouden alle diensten in Grand Rapids in het engels geleid moeten worden, en dat terwijl ds. Tamminga in die tijd de taal nog niet vloeiend sprak. Maar de Heere bond dit beroep zo op zijn hart, dat hij wist geen andere weg te mogen gaan. En de Koning van de Kerk zegende zijn verblijf in deze Amerikaanse gemeente. Er kwam weer onderlinge eenheid en het Woord deed zijn kracht. In 1972 vroeg ds. Tamminga emeritaat aan en de synode verleende hem dat op de meest eervolle wijze. Nu hij afscheid van Grand Rapids genomen had, bleef hij de vacante gemeenten in Noord-Amerika dienen en maakte hij vele reizen naar Nederland, waar hij nog zo graag in zijn moedertaal het Woord bediende. Van 1977 tot 1979 diende hij tijdelijk als hulpprediker de vacante kerk van London, Ontario. Aan het einde van die periode nam hij voorgoed afscheid van de "actieve dienst" met een preek over 1 Petrus 4 : 10, dezelfde tekst waarmee hij zijn werk in Noord-Amerika begonnen was. Het stemt tot dankbaarheid, dat deze preek in de gedachtenisbundel een plaats heeft gekregen.

Terwijl ds. Tamminga in London stond, openbaarden zich de eerste symptomen van de ongeneeslijke ziekte, die hem uiteindelijk ten grave zou dragen. Verscheidene jaren mocht hij nog preken en enig ander werk doen in de kerken. Vooral in 1983 en 1984 ging zijn gezondheid echter sterk achteruit. Op 9 oktober 1984 kwam het einde. Juist in die periode heeft hij heel diep ingeleefd, dat een dominee niet zalig wordt vanwege zijn ambt, of zijn vele werk, maar *door genade alleen!* Enkele dagen na zijn overlijden vond de begrafenis plaats. De tekst voor de rouwdienst was 1 Thess. 4 : 13 en 14.

Het boek

De gedachtenisbundel die vijf jaar na het overlijden van ds. Tamminga van de pers kwam, bevat een aantal meditaties die hij destijds geschreven heeft voor het officiële kerkblad van de Free Reformed Churches, "The Messenger". Daarnaast zijn drie artikelen van zijn hand gekomen, waarvan vooral dat over de prediking karakteristiek is. En tenslotte bevat het boek meer dan een dozijn preken, die alle van bandopnamen afkomstig zijn. Dat betekent dat voor deze uitgave de stijl hier en daar gladgestreken moest worden om de zinnen wat meer vloeiend te maken. Dit is echter zo gebeurd, dat de eigen

manier waarop ds. Tamminga preekte nog overal merkbaar is. De meeste preken zijn gehouden naar aanleiding van een "vrije stof". Een bijzonderheid die hierbij vermeld mag worden, is dat de eerste preek in deze bundel - over de bekering van koning Manasse - een (engelse) vertaling is van een preek die in 1981 in Harderwijk gehouden is. Gelukkig zijn er ook nog enkele catechismuspreken in deze bloemlezing opgenomen. Ds. Tamminga had een grote liefde voor het oude leerboek van de kerk en in zijn preken daarover wist hij op een krachtige, directe wijze de grondstukken van de leer der Schriften aan de gemeente uit te leggen.

Accenten

In het voorwoord wordt gezegd, dat zich door de jaren heen een bepaalde ontwikkeling aftekende in de prediking van ds. Tamminga. In de beginjaren zou zijn prediking als "verbondsmatig" getypeerd kunnen worden. Daarmee wordt dan vooral bedoeld, dat in deze tijd de beloften van God, zoals die verzegeld zijn in de heilige doop, grote nadruk ontvingen. In de laatste periode van zijn ambtelijke dienst zag hij steeds duidelijker het dodelijk gevaar van oppervlakkigheid en zelfbedrog. Vandaar dat het waarschuwend element in de preken uit deze tijd sterk naar voren komt en de noodzaak van zelfonderzoek veel nadruk ontvangt. Ik geloof, dat deze karakterisering in grote lijnen juist is. Wel zou ik erbij willen aantekenen, dat het verbond en de beloften van God tot het laatste toe een grote plaats in de prediking van ds. Tamminga zijn blijven innemen. Toch viel me bij het lezen van de preken uit deze bundel - die alle tijdens de laatste 25 jaar van zijn leven gehouden zijn - ook op, dat daarnaast twee dingen telkens weer met grote ernst naar voren gebracht worden. Het eerste is de noodzaak van het ontdekkende werk van de Heilige Geest en het tweede de oproep tot zelfonderzoek. Om een indruk te geven wat ds. Tamminga bij dat laatste voor ogen stond, volgt hier een klein gedeelte uit zijn artikel over de prediking:

Ik voel me gedrongen om hier op een groot gevaar te wijzen, waarvoor we in onze kringen ontvankelijk zijn. Dat is het gevaar van oppervlakkigheid, dat zich in meer en meer kerken uitbreidt. Laten we onze ogen daarvoor open hebben! Het is het gevaar niet zozeer van een veronderstelde wedergeboorte, maar van een verondersteld geloof. Ik overdrijf niet, wanneer ik stel dat veel jongere en oudere mensen het idee hebben, dat zij genade bezitten en dat zij tot Gods koninkrijk behoren, terwijl zij nooit de diepte van de kennis van zonde ervaren hebben en ook nooit tot God geroepen hebben, omdat zij ontdekten dat zij Hem niet kenden. Zij zijn nooit verloren zondaren geworden en hadden nooit enige twijfel. Dr. A. Martin (een bekend baptistenpredikant in Amerika - A.B.) schrijft in een van zijn boeken: Veel mensen beschouwen twijfel als het meest verschrikkelijke dat bestaat. Maar we realiseren ons niet, dat de twijfels die het gevolg zijn van eerlijk zelfonderzoek in het licht van Gods Woord, het allerbeste zouden zijn wat sommige mensen kan overkomen. Ik heb vaak gezegd dat mensen niet verloren gaan vanwege hun twijfels, maar dat zij zeker verloren zullen gaan tengevolge van zondig zelfbedrog. Zolang de Schrift telkens weer opnieuw zegt: "Laat niemand u verleiden...., laat niemand zichzelf bedriegen...., misleidt uzelf niet", durven en mogen we anderen niet zomaar laten veronderstellen, dat alles goed met hen is!

Deze woorden spreken voor zichzelf. Ze geven duidelijk aan welke zorg met name de laatste jaren in het hart van ds. Tamminga leefden. En zouden juist deze dingen - de noodzaak van het ontdekkende werk van Gods Geest en de oproep tot zelfbeproeving - ook vandaag niet in de prediking benadrukt moeten worden? Zou het niet zo zijn, dat waar deze dingen niet (meer) aan de orde komen, de prediking tekort doet aan het getuigenis van de Schrift? Het is duidelijk in welke zin ds. Tamminga deze vregen beantwoord zou hebben. Ik denk, dat we zeker ook in dit opzicht er goed aan doen om naar hem

te luisteren... in Nederland en in Noord-Amerika.

A. Baars, Middelharnis.

P.S. Voor degenen die het boek van ds. Tamminga zouden willen bestellen volgen hier nog enkele gegevens. Het telt 186 bladzijden en is in een fraaie band gebonden. Uiteraard is het geheel in het engels geschreven, maar het taalgebruik is zo eenvoudig, dat het gemakkelijk te volgen is voor iemand die deze taal enigszins machtig is. Hier in Nederland is het boek te bestellen bij ds. A. Baars, Frans Halslaan 19, 4241 AB Middelharnis; Tel. (01870) - 2290. De kosten zijn f 35.-. Voor dit bedrag krijgt u het boek franco thuisgestuurd.

Johannes de doper

1.

De inleiding die ik vanmorgen voor u mag houden, heeft tot onderwerp: Johannes de doper.

Eerst geef ik u de "verdeling der punten", het zijn er 3.

1. *Het Getuigenis aangaande Johannes* (dus, wat getuigt de Schrift, wat getuigt Gabriël, wat getuigt Christus van Johannes?).

2. *Het Getuigenis van (of door) Johannes* (dus, wat horen wij hem getuigen, waar was dit getuigenis op gericht?).

3. *Het Getuigenis binnenin Johannes* (dus, welke bewijzen geeft Johannes dat de waarheid die hij predikte ook aan zijn hart was geheiligd? Want zoals wij weten, het is één zaak de waarheid Gods te prediken, een hart te hebben dat door die waarheid geheiligd is, is een tweede zaak. Het is altijd mogelijk een dienaar te zijn van het heilig Evangelie en zelf geen deel te hebben aan de dingen die men predikt. De vraag houdt ons als dienaren van het Woord Gods, als het goed is, aanhoudend bezig en het is onze voortdurende zorg, in hoeverre mag ons hart nu zélf delen in hetgeen wij anderen voordragen?).

Zoals de "verdelgeling der punten" al doet vermoeden, zult u geen wetenschappelijk getoonzet referaat hebben te verwachten, al blijven we natuurlijk altijd in gedachten houden dat ieder die zich in zijn theologisch denken naar Calvijn noemt en zich aan Calvijn oriënteert, niets naar voren brengt, niets beweert, zegt of schrijft, of het zal theologisch verantwoord dienen te zijn.

Hoofddoel dat ik mijzelf gesteld heb en waartoe ik u vanmorgen hoopt te dienen, is een bescheiden aanzet te geven tot een geestelijke gedachtenwisseling waarmee wij ons nut kunnen doen.

Eerst dus, het Getuigenis aangaande Johannes.

Als wij vragen - om te beginnen - wat de Schrift ons meedeelt aangaande Johannes' roeping tot het predikambt, dan constateren wij dat de Schrift daarvan geen breed verhaal geeft. Ik noem twee plaatsen. In Joh. 1 : 33 spreekt Johannes de doper van zijn zending, met deze woorden: "Die mij gezonden heeft om te dopen met water, die had mij gezegd: Op welken gij den Geest zult zien nederdalen en op Hem blijven, Deze is het." Lucas geeft ons in zijn evangelie (3e hoofdstuk vers 1 en 2) uitgebreider verslag van Johannes' roeping tot het ambt. Wij lezen daar dat in het 15e jaar van keizer Tiberius "het Woord Gods geschiedde tot Johannes, de zoon van Zacharias, in de woestijn."

Uit deze beschrijving die Lucas ons geeft kunnen we afleiden, 1e dat door het vermelden van de keizer van Rome, Tiberius, de verschijning en het optreden van Johannes de doper, uitgetild wordt boven gebeurtenissen van lokaal niveau en van locale betekenis, en gezet wordt in wereldhistorisch perspectief. Dat toen en daar in een onbekende en onherbergzame woestijn van Judea het woord Gods geschiedde zet Lucas in verband - en we mogen wel zeggen: dit verband stelt de Geest - met het keizerrijk Rome.

2e Het tweede dat uit de genoemde beschrijving in Lucas 3 kan afgeleid worden, is dat Johannes de doper tot het ambt geroepen is op de leeftijd van 29/30 jaar. Tiberius is namelijk in het jaar 14 begonnen te regeren, toen hij Augustus in dat ambt opvolgde. Als

Johannes de doper inderdaad zijn openbare bediening niet eerder dan bij het bereiken van zijn 30e levensjaar is begonnen, dan mogen we wel met verbazing vervuld zijn over de korte tijd die blijkbaar nodig was om op een heel volk een diepe indruk te maken dat zij bij menigten tot hem kwamen om gedoopt te worden! Niet langer dan enkele maanden hooguit heeft zijn totale predikar-beid geduurd. Nauwelijk was hij begonnen, of God vond het goed dat hij alweer verdween. Hierop doelt ook de Heere Jezus als Hij zegt (Joh. 5 : 35): "Gijlieden hebt u voor een korte tijd in zijn licht willen verheugen." Als de Schrift ons de roeping van Johannes de doper meedeelt als te zijn geschied op de leeftijd van 30 jaar, veel uitgebreider dan de roeping tot het ambt tekent de Schrift ons hoe de Heere Johannes van meetaf aan heeft willen afzonderen tot het ambt. Het is in dit verband opmerkelijk dat het blijkens Lucas 3 in de woestijn was dat het Woord Gods tot hem geschiedde. Waarom in de woestijn? Wat zocht hij daar? Het staat wel in verband met de afzondering tot het ambt waartoe hij vóór zijn geboorte reeds was bestemd, dat zijn verblijf was in de woestijnen. In de ouderlijke woning zal het aan Johannes, toen hij nog een kind was, verteld zijn, en meer en meer zal het hem duidelijk zijn geworden, als zijn vader Zacharias daarvan tot hem sprak. "En hij", zo had de engel Gabriël in de tempel gezegd, "zal voor Hem heengaan, in de geest en de kracht van Elia." (Luc. 1 : 17). Gedurende zijn straftijd als de mond van de bejaarde priester zwijgen moet, zal zijn geest veel met deze dingen bezig zijn geweest. Want, als de band zijner tong wordt losgemaakt, dan gaat hij lofzingen, en we vernemen de woorden: "En gij kindeken, zult een profeet des Allerhoogsten genaamd worden; want gij zult voor het aangezicht des Heeren heengaan om Zijn wegen te bereiden." (Luc. 1 : 76). Het was dus voor Zacharias niet verborgen gebleven dat de woorden door de engel gesproken doelden op het komen van de Wegbereider waarvan een maal Jesaja in het verleden had geprofe-teerd. Zo is er, gewerkt door de Geest des Heeren en bemiddeld door de onderwijzingen van zijn ouders, in dat jonge leven een proces gekomen waarbij het bewustzijn van afge-zonderd te zijn voor de Heere, meer en meer tot ontwakning ging komen. Het kon niet anders of het Schriftwoord uit Jesaja 40 : 3 kwam almeer op de voorgrond te staan in zijn denken: "Een stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des HEEREN, maak recht in de wildernis een baan voor onzen God!" Voor Johannes had dit deze inhoud: De Heere heeft mij tot een hoog-heerlijk werk bestemd en de wondere wijze waarop het bij mijn geboorte toeging is er een teken van dat Hij zich van mij wil gaan bedienen om Wegbereider voor de Heere te zijn. De tijd en de wijze evenwel waarop dit in zijn leven verwezenlijkt zou worden lagen buiten het voorstellingsvermogen van de priesterzoon. Wij ontvangen uit de beschrij-ving van Lucas de indruk dat de jaren van zijn jeugd, alsmede die van zijn volwassen-heid, tot aan de tijd van zijn openbare ver-schijning toe, geheel in het teken stonden van afzondering en voorbereiding. Uit het laatste vers van Lucas 1 valt dit duidelijk af te leiden. "En het kindeken wies op, en werd gesterkt in den geest, en was in de woestijnen, tot den dag zijner vertoning aan Israël." Als dan in zijn 30e levensjaar het Woord Gods tot hem komt, dan is het ons duidelijk dat zijn verblijf in de woestijn al ettelijke jaren geduurd zal hebben. We kunnen ons, voor we verder gaan, de vraag stellen of zulk een periode van voorbe-reiding en afzondering ook nú voor degenen die in Christus' kerk zullen dienen, z'n vruchten kan hebben of zelfs noodzakelijk mag heten. Het komt mij voor dat in de genoemde woestijnperiode op z'n minst twee elemen-ten besloten liggen die van grote betekenis zijn voor de wijze waarop Christus' dienaren van toen en nú hun dienstwerk vervullen. Twee elementen die bepalend kunnen zijn voor de vraag of wij voor dit werk de juiste geschiktheid bezitten of juist ongeschikt blij-ken te zijn, en in het laatste geval dan ook nutteloos of althans met weinig nut onze dienstjaren volmaken.

Ik denk daarbij in de eerste plaats aan de onthechting aan de wereld. Hiertoe is het woestijnleven als een oefenschool geweest. En enigszins, al is het niet op dezelfde manier, zullen Gods knechten van alle tijden zulk een oefenschool dienen te kennen. In de tweede plaats kan het woestijnleven deze waarde voor de aankomende dienaar Gods hebben dat het een plaats van eenzaamheid is. De hoogste theologische school waarin de dienaren van Gods kerk gevormd worden is die welke staat in de eenzaamheid van de stille ontmoeting met God. De nood van de kerk als de nood van de dienaren der kerk zou wel eens voor een groter deel dan wij vermoeden juist daarin kunnen schuilen. Wetenschappelijke toerusting is goed en er kan dankbaarheid zijn voor datgene wat op dit gebied de aankomende dienaren aange-reikt wordt, maar diezelfde wetenschappe-lijke toerusting verandert in een nutteloze en schadelijke ballast die tot vernieling van de gemeente leidt, als men vreemd is aan die hogere theologische vorming en opleiding die vrucht is van de ontmoetingen Gods, waar Hij zich vinden laat in de stilte der eenzaamheid.

Ds. G.J. van Rookhuizen.

Dit is het eerste gedeelte van een opstel, gehouden op maandag 23 april 1990 in "De Schuilplaats" te Urk voor de predikanten-studiekring "Calvijn".

B.

Voor de jeugd

Nehemia 98

"En Gij hebt Uwen goeden Geest ge-given om hen te onderwijzen, en Uw Man hebt Gij niet geweerd van hunnen mond, en water hebt Gij hun gegeven voor hun dorst."

Alzo hebt Gij hen veertig jaar onder-houden in de woestijn; zij hebben geen gebrek gehad, hunne klederen zijn niet verouderd en hunne voeten niet ge-zwollen."

Neh. 9 : 20, 21.

Beste jongelui!

Ik heb wel lange benen, maar kan zo hard niet gaan, nu ik bezig ben met het gebed dat uitgesproken is op het plein bij de Water-poort te Jeruzalem. Want in deze schuldbe-lijdenis passeert in vogelvlucht de geschie-denissen van het gehele volk Israël. En dat is een leerzame geschiedenis. Geeft er maar goed acht op. Want enerzijds kunnen wij er uit leren hoe de HEERE Zich heeft gedragen ten opzichte van het oud-testamentische bonds-volk. En anderzijds kunnen wij er uit leren hoe dat volk zich gedragen heeft tegenover de HEERE. Die twee gedragingen vormen twee geweldige tegenstellingen. Tegenstel-lingen van mensen tegenover mensen krij-gen dikwijls veel aandacht. De een is de ander niet. Daar zijn veel verschillen. Toch zijn het uiteindelijk altijd maar mensen, die dezelfde aard hebben. Dat is een totaal ver-dorven aard. Bij de één komt het wat meer openbaar dan bij de ander. Doch aan het eind geldt van allen, dat er niemand is die goed doet, ook niet tot één toe.

Hoe geheel anders is het nu met de HEERE en Zijn kerk, het nieuw testamentische bonds-volk? De HEERE is niet veranderd. Hij is van eeuwigheid tot eeuwigheid Dezelfde. Doch de mensen zijn ook niet veranderd. Want de mensheid blijft in wezen ook altijd zichzelf gelijk. En dat maakt nu de geschiedenis van het volk uit het verleden, tot een spiegel voor het volk van heden. We moeten er maar goed in kijken. Dan kunnen we er ons beeld in zien. En als je dan verder mag kijken, kun je ook zien hoezeer we van het Beeld Gods, waarnaar we toch allen geschapen zijn, ver-wijderd zijn.

Want het volk gaf in heel zijn levensopen-baring te kennen, met een boze geest bezet te zijn. Dat is natuurlijk heel erg. En wie zichzelf kent, zal dat "erge" ook op zichzelf moeten toepassen. We hebben van nature allemaal een boze geest. We zijn bezet gebied van de boze, dat is de duivel. Schrik niet! Of: Schrik wel!! Als je nog nooit geschrokken bent, bij de ontdekking van deze werkelijkheid, wordt het tijd dat het nu eens gebeurt.

Want anders ben ik bang dat het gebeuren zal, als het te laat is. Namelijk als je door de dood overvallen wordt. Want dan gaan de-genen die zich alleen maar hebben laten leiden door de boze geest, voor eeuwig verlor-en. En dat willen jullie toch niet? Of willen jullie dat toch wel? De zaak lijkt mij belang-rijk genoeg om er eens grondig over na te denken. Als dat gebeurt, rijst Gods goedheid hemelhoog op, als je de boven afgeschreven tekst met nadruk leest. "En Gij hebt hun Uwen Geest gegeven om hen te onderwij-zen." Die heeft God niet gegeven aan men-sen, die dat hadden verdiend. Integendeel! Hij heeft Zijn goede Geest gegeven aan men-sen die door de boze geest zich vrijwillig liet-leiden, iedere keer weer. Die Geest kon-den zij ook niet kopen, noch verdienen. Die werd hun gegeven. Gratis, voor niets. Daar moet je toch stil van worden.

Hij heeft hun die Geest niet gegeven, om hen te verdelgen. O zeker, dat was wel verdiend, en dat is ook meerdere malen gebeurd, wan-neer men zich zo hardnekkig betoonde, dat er schier geen genezen meer aan was. Dan diende dit tot waarschuwing voor degenen die dan nog gespaard bleven, opdat zij door de schrik des HEEREN bewogen zouden worden tot het geloof.

Doch nu staat er dat Hij hun Zijn goeden Geest gegeven heeft, om hen te onderwijzen. Met die goede Geest wordt niets anders bedoeld dan de Heilige Geest, de derde Per-soon in het Goddelijk Wezen. Het is de Geest der profetie, Die het volk wilde leren, hoe men, hoe schuldig ook, toch in een verzoende betrekking met God kon komen. De gehele oud-testamentische eredienst getuigde daar-van.

God heeft nog veel meer gedaan. Ondanks dat zij de hemelse spijze verachtten en zeiden: "Onze ziel walgt van dit zeer lichte brood", heeft Hij hun dat brood niet ont-houden. Zij kregen het toch elke dag weer. Zo ook met het water. Dat kon men in de woestijn onmogelijk missen. Water is een van de eerste levensbehoeften. Zij verdien-den allemaal van honger en dorst te moeten omkomen. Doch de HEERE betoonde dage-lijks geen lust in hunnen dood te hebben. Hij bleef brood en water geven. Hij deed dit veertig jaren lang in de woestijn. Veertig jaren! Dat zijn geen veertig uren, dagen, weken of maanden, maar jaren. Zij hebben geen gebrek gehad. Hun klederen zijn niet verouderd en hunne voeten zijn niet gezwol-len. Zij werden veertig jaren door God op de handen gedragen. Onbegrijpelijk! Wie zou het doen? Onder de mensen moet je een zodanig iemand maar niet gaan zoeken. Ik vermoed dat je hem nimmer zoudt vinden. En zó is nu God!

"En Gij hebt Uwen goeden Geest gegeven om hen te onderwijzen". Als dit nummer van Bewaar het Pand verschijnt, staan we vlak voor het Pinksterfeest. Dat is het feest waarop gedacht wordt aan de uitstorting van de Heilige Geest. Dat is Dezelfde Geest, Die eenmaal aan Israël gegeven werd. Want gelijk God eeuwig is, zo is ook de Geest eeu-wig. En Die is op de Pinksterdag uitgestort op alle vlees. Niet op alle mensen. Wel op alle soorten mensen. Niet alleen op de Joden, maar ook op de heidenen. Niet alleen op de ouden van dagen, maar ook op jongens en meisjes. Ja, ook op jongens en meisjes! Ver-geet dat niet. De werkingen van de Heilige Geest, de goede Geest van God, zijn sinds Pinksterdag wereldwijd uitgebreid. Hij is gegeven om ons te onderwijzen, in die dingen die ter zaligheid van node zijn. Het onder-wijs dat Hij geeft is een heel wonderlijk onderwijs. De wijste kan het niet begrijpen en voor de domste is het een zeer eenvoudige zaak. Mogelijk snappen jullie dat niet alle-maal. Want "wijze mensen" hebben iets zo door, en "domme mensen" kun je nu een-maal moeilijk iets aan het verstand brengen. Zo redeneren wij. Doch in geestelijk opzicht gaat deze redenering niet op. Want wat voor de "wijzen en verstandigen verborgen is, wordt aan de kinderkens geopenbaard". Dit onderwijs wordt gegeven door middel van Gods woord. Dat moet verkondigd worden. Dat is op de Pinksterdag gebeurd, en dat gebeurt nu nog. En als dan de Heilige Geest het toepast, dan wordt verstaan wat tot de

zaligheid van node is. Dan krijgt men ware kennis van God, Die Heilig en Rechtvaardig is, voor Wie men niet kan bestaan. Dan krijgt men ook te zien wie men zelf is: Schuldig en doemwaardig, waarom men voor eeuwig zou moeten vergaan. Doch daar blijft het dan niet bij. Want het is de bedoeling van de goede Geest Gods, om de Zoon Gods te verheerlijken. Die wordt dan als de Zaligmaker - voor kapotmakers - voor de geestelijke aandacht gebracht, terwijl degenen, die zich als gans verloren waarnemen, met het geloof begiftigd worden, waardoor zij Hem aan-nemen. Die in deze wereld gekomen is, om te zoeken en zalig te maken, hetgeen verloren was. Wat in het O.T. zinnebeeldig in de ceremoniële eredienst werd voorgesteld, dat heeft zijn vervulling gevonden in Hem, Die alles volbracht heeft. Zo dat men op grond van Zijn verdiensten het eeuwige leven kan ingaan, dat is het geestelijk Kanaän der rust. Dat is nu het wonder van de vrije genade, waarin men door de goede Geest Gods steeds nader onderwezen wordt.

Als je zo het Pinksterfeest beleven mag, heb je een goede pinksteren. En als je zo de over-dachte tekst lezen mag, dan wordt hij steeds rijker. Want er staat in het vervolg: "en Uw Man hebt Gij niet geweerd van hunnen mond, en water hebt Gij hun gegeven voor hun dorst." Want ook in het N.T. komt men er achter dat men het, na ontvangen genade, niet verdiend heeft dat God bemoeienissen met hen blijft houden, omdat zij niet op-houden God dagelijks moeite te geven met hun zonden. Evenwel verandert Hij niet. Hij weert het Man van hunnen mond niet. In mijn bijbel staat het woordje Man met een hoofdletter. En dat wijst op Christus. Hij zegt Zelf dat Hij het geestelijke manna is. En er wordt ook in de bijbel gezegd, dat het water dat uit de steenrots kwam, heenwees naar Christus. "En de Steenrots was Christus". Als je dit samenvatten kunt, kun je geen andere conclusie trekken dan deze, dat de Heere Zijn volk niet in de steek laat. Nooit! Hij handelt nooit met hen naar hunne zonden. Hoe zwaar, hoe lang zij ook Zijn wetten schonden. Hij straft hen wel, maar naar hunne zonden niet. Daar is er maar Eén geweest, die naar de zonden van het volk gestraft is, en dat is Gods Eniggeboren Zoon. Die heeft alles willen ontberen. Die moest door de woestijn vol doornen en distelen, symbolen van de vloek, en dan barrevoets. Hij had geen enkele bedekking tegen de vloek die over Hem kwam. Zijn voeten zijn gezwollen, toen de nagels, waarmee Hij aan het kruis gespijkerd is, door Zijn voeten werden heengedreven.

Wie zo door het geloof Christus mag eten en drinken en Zijn schoenloze voeten mag zien, Zijn naaktheid aan het kruis, kan zich alleen maar verwonderen over al datgene wat God geeft aan zondige mensen. Het is tenslotte Zijn onbezweken trouw, die nooit hun val gedogen zal. Ik de HEERE worde niet verand-erd, en daarom zijt gij, o kinderen van Jacob, niet verteerd.

Vrienden, ik moet weer gaan eindigen. Als jullie examen hebben gedaan, hoop ik van met een goed gevolg. En zo niet, God geve onder alle omstandigheden een ieder wat nodig is. Tegenspoed kan ook zijn nut hebben. De hartelijke groeten van jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent

Boekbespreking

Israël en het antisemitisme

door drs. J.A. van der Velden.

Uitgeverij De Groot Goudriaan-Kampen.

Hier hebben we weer een deeltje van de serie Pasmunt. De schrijver is hervormd predikant te IJsselmuiden. Hij gaat in dit boekje uitvoerig in op de historische wortels van het antisemitisme. Uitingen van joden-haat vormen een eeuwenoud verschijnsel. Ook in onze tijd worden we met allerlei vormen van antisemitisme geconfronteerd. In zijn *Woord vooraf* zegt de schrijver om-trent de inhoud van het boek het volgende:

"In het eerste hoofdstuk wordt aandacht gegeven aan de jodenhaat, zoals die voor-komt bij de kervaders in de Oude Kerk. In

het tweede hoofdstuk wordt aandacht geschon-ken aan de tijd van de Reformatie, waarbij wij Luther en Calvijn aan het woord laten. In hoofdstuk drie komen de meer moderne uitingen van jodenhaat aan de orde: het racistisch antisemitisme en het antizionisme. Het eerste leidde in deze eeuw tot de uit-roeiing van zes miljoen joden in Nazi-Duits-land. In het tweede uit zich de vijandschap tegen de staat Israël als joodse staat. Vervol-gens wordt geprobeerd om de verschillende wortels bloot te leggen, van waaruit de joden-haat kan opbloeien. In dit verband komt de vraag aan de orde, of die ook terug te vinden zijn in het Nieuwe Testament zelf. In het slothoofdstuk wordt ingegaan op de vraag, in hoeverre en op welke manieren jodenhaat kan worden uitgeroeid."

We willen volstaan met het maken van enkele opmerkingen. Hebben de joden van hun kant niet van het begin af getoond vijanden te zijn van Christus en de Zijnen? Moet deze vijandschap ten diepste niet verklaard wor-den uit de natuurlijke vijandschap van elk mens tegen God en de naaste? De schrijver zegt dat de Heere de God van Israël is. Terecht. Maar gaat het daarbij niet om het geestelijk Israël? Is het onderscheid tussen jood en heiden in het nieuwe testament niet vervallen? De middelmuur die scheiding maakte is toch verbroken en nu is de Heere toch de God van joden en grieken? In welk opzicht zou de kerk zich moeten herzien in prediking enz.? Is de kerk dan met haar belijdenis op een dwaalspoor? Is er werkelijk bij hen die waarlijk christen zijn haat tegen het joodse volk? Getuigen de processen die van joodse zijde gevoerd worden tegen uit-gevers van boeken over bekeerde joden niet van de haat van het joods volk tegen chris-tenen? Of moeten we daarin alleen zien het werk van een bepaalde groep van het joodse volk die de Stiba hebben opgericht?

Het is waar dat de joden veel geleden hebben en nog veel lijden. Maar vinden we in onze kringen, in onze gemeente en in onze gezin-nen, zoveel jodenhaat? Hoeveel joden zijn in de tweede wereldoorlog niet opgenomen in onze christelijke gezinnen, veelal met gevaar van eigen leven?

Ik heb de indruk dat ook al vóór de tweede

wereldoorlog de joden in ons land ten volle geaccepteerd werden.

In Amsterdam woonde indertijd een joods gezin zonder kinderen. De ouders van de vrouw waren tot God bekeerd en in Christus ontslapen. De Heere heeft de dochter later ook in het hart gegrepen. Ik heb haar dat zelf wel horen vertellen. In de oorlog moesten zij en haar man naar Westerbork verhuizen. Ze hadden wel gelegenheid om onder te duiken, maar hadden daar geen vrijmoedigheid voor. Op zekere dag ging er een trein met joden uit Amsterdam naar Westerbork. Met die trein gingen Betsy en haar man ook mee. Er waren bij het vertrek uit Amsterdam ver-schillende vrienden en vriendinnen op het perron aanwezig. De trein zette zich in be-weging en Betsy begon te zingen:

Een vaste burcht is onze God

Een toevlucht voor de Zijnen enz.

De vrienden op het perron gingen mee-zingen. Ze staarden de vertrekkende vrien-den na. Het was aandoenlijk. We hebben hen nooit terug gezien. We hebben later nog wel het een en ander van en over hen gehoord. Ze zijn later naar Duitsland vervoerd en daar gestorven, niet in een gaskamer omge-bracht. Ze zijn nu al vele jaren bij de Heere. Door de zonde is de haat in de wereld ge-komen. Die haat geldt ook de naaste. Daar-onder is de jood begrepen. Er is vernieuwing van hart en leven nodig om de Heere weer lief te hebben en de naaste, door de Geest van Christus Die zich voor vele joden en hei-denen gegeven heeft.

We willen het boekje van harte ter lezing aanbevelen. Het kost f 14,75.

B.

Westkapelle TE HUUR

vacantiehuis en luxe sta-caravans op zeer mooi en rustig plekje op boer-derij dichtbij het strand, tel. 01187-1441.

TEXEL bungalows, sta-caravans, volledig pension: 02220-18391 voor folder of inlichtingen

vakantiecentrum
De Verrassing

GENEESKRACHTIGE KRUIDENTABLETTE

Behalve onze meer dan 40 soorten geneeskrachtige kruiden, leveren wij 6 soorten in tabletvorm, n.l. VERMAGERING, ZENUWEN, VOCHTAFDRIJVEND, RHEUMATIEK, VERNAUWDE BLOEDVATEN EN VERHOOGDE BLOEDDRUK.

Kuur voor een maand f. 22,50 incl. verz. kosten.

DROGISTERIJ SIKKING

Barrevoetstraat 5 - 2011 WL Haarlem
Telefoon 023 - 312882, b.g.g. 023 - 324606

Voor een paar dagen of langer gezelligheid en sfeer, naar het dorpje Kesteren gelegen in de mooie Betuwe bekend om zijn landelijke om-ggeving ± 3 km van Rhenen.

PENSION

"DE PEEL"

waar het gewoon goed is.

Fam. Knuivers, Boven-eindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren.
Tel. 08886 - 1687.

"PSALMEN" gedrukt in EXTRA GROTE LETTER!

Speciaal voor slechtzienden heeft de GBS het "Boek der Psalmen" in een extra grote letter laten drukken. Ook de berijmde Psalmen (van 1773) zijn in grote-letter-druk verkrijgbaar.

BOEK DER PSALMEN
in de Statenvertaling, 19,5 x 30 cm

f 29,75

Psalmboek berijming 1773, 18,5 x 28 cm

f 45,00

Te bestellen bij de boekhandel of rechtstreeks (zonder postzegel) bij

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNUMMER 18 3300 WB DORDRECHT

KIND IN NOOD!

Help kinderen door
financiële adoptie

40.- per maand

Zij zijn dan gegarandeerd van • Voedsel en kleding in de huidige noodsituatie
• Onderwijs om straks op eigen benen te kunnen staan • Ontvangst van de bijbelse boodschap die tot eeuwige zegen kan zijn. Informatie wordt op aanvraag toegezonden.

**WOORD
& DAAD**

Stichting Reformatorische
Hulpactie Woord en Daad
Postbus 560
4200 AN Gorinchem

